

J.W. Spinks

Lid van de Nottingham Electric Club

Inleiding

De voorbeschouwingen van de atletiekwedstrijd op de wielersbaan in Scheveningen op 6 oktober 1889 maken melding van buitenlandse deelneming. Een Engelsman uit Nottingham, van de Electric Club, zal op de korte loopnummers aantreden. Zijn naam is J.W. Spinks, waarvoor bij de huldiging het orkest van de huzaren het *God save the Queen* speelt. Bijna alle kranten nemen de aangekondigde woonplaats en naam van de club over, met uitzondering van *Het nieuws van den Dag* van 8 oktober. Blijkbaar heeft de verslaggever van de krant een praatje gemaakt met Spinks, want de krant vermeldt bij de uitslag van de eerste serie ' *J.W. Spinks, uit Nottingham, een der leerlingen van het Huis ter Hoek te Bennebroek, Electric club*'. Mogelijk is de Engelsman John Spinks uit Engeland overgekomen en zit hij op school in Bennebroek.

Een jaar later in 1890, bij wedstrijden in Haarlem en in Amsterdam, geeft Spinks op te wonen in Bennebroek en lid te zijn van de Haarlemse gymnastiekvereniging Sparta. Hij is dat jaar in Nederland de beste sprinter op de 100 yards, 100m, 1/4 Engelse mijl en op wedstrijden over hindernissen tot 600 meter.

In 1891 plaatst het *Haarlem's Dagblad* op 3 april het bericht:

Een curieus bericht omdat de in Haarlem bekende Spinks de voorletters J.W. heeft en niet G.W. De mogelijkheid blijft dan open dat hier een zetfout is gemaakt. Echter bij controle van de Engelse krant de *Birmingham Post* van 31 maart, blijkt de atleet Spinks op de wedstrijd in Burton wel degelijk de voorletters G. W. te hebben.

Het *Recordboek*¹ van de KNAU uit 1994 lijkt aan bovenstaande verwarrende berichten een einde te maken met de voetnoot bij het record 100 yards op naam van Spinks:

'J.W. Spinks was een Engelsman afkomstig van Burton-on-Trent. Het was niet na te gaan, of hij zich heeft laten naturaliseren. Vast staat wel, dat zijn op diverse nummers gevestigde Nederlandse records officieel als zodanig zijn erkend. Spinks woonde in Nederland en wel in de plaats Bennebroek.'

Is hiermee de verwarring rond de Engelsman Spinks opgelost? Geenszins blijkt uit verder onderzoek.

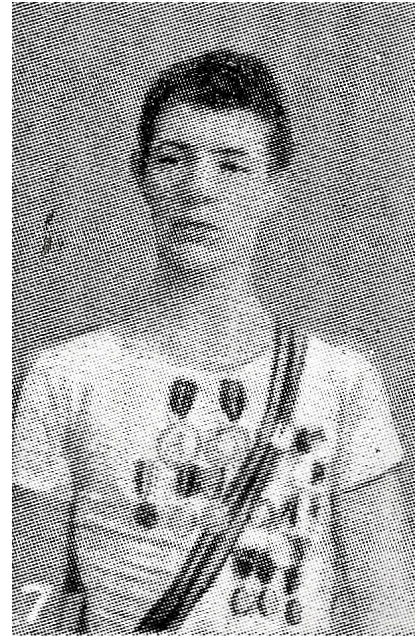
1 Aad Heere. *Recordboek. Geschiedenis van de Nederlandse records van 16-10-1886 tot 09-08-1992.*

Wie is J.W. Spinks?

De identiteit van J.W. Spinks is te vinden in het Noord Hollands archief in Haarlem. Daar bevinden zich de registers van de loting voor het leger. Het register van 1891 vermeldt dat Johan Wilhelm Spinks, woont in Bennebroek, is geboren in Den Haag op 7 oktober 1871 en dat zijn ouders zijn Abner Alexander Spinks die is overleden en Maria Winkelaar. Omdat Johan de enige wettige zoon is, krijgt hij vrijstelling van militaire dienst.

Desondanks zit er toch een Engels tintje aan de identiteit van Johan. Dat blijkt uit de volgende akte in het trouwboek van de gemeente Haarlem. Zijn ouders huwen op 4 januari 1872. Hierbij erkennen zij Johan Wilhelm als hun kind. De akte bevat ook de namen van de ouders van de bruidegom en zijn geboorteplaats Ripley in het Engelse graafschap Derbyshire. Vader Abner Spinks overlijdt in Haarlem op 30 september 1878. In zijn overlijdensakte staat als laatste woonplaats vermeld Nottingham.

Hiermee is het raadsel rond Spinks deels opgelost. Hij heet Johan Wilhelm en is in Nederland als Nederlander geboren. Wel heeft hij een Engelse vader.

Johan Wilhelm Spinks. Bron
Nationaal Sportgedenkbok,
1927

Waarom die geheimzinnigheid?

Desondanks blijft er toch een vreemde sfeer hangen rond Johan Spinks. Zijn pseudoniem uit 1889 mag misschien een grapje zijn, het bericht in het *Haarlem's Dagblad* maakt een vreemde indruk. Die krant behoorde toch beter te weten. Nog iets bevreemdt. Johan Spinks is nooit lid geweest van De Damiaatjes of van de voetbalvereniging HFC. Hij begint zijn sportloopbaan mogelijk op school en wordt lid van de Haarlemse gymnastiekvereniging Sparta en stapt later over naar de Amsterdamse vereniging AAC.

Wanneer in 1891 iedereen die in Haarlem atletiek beoefent lid is van De Damiaatjes, blijft Spinks aan de kant staan. Waarom? Lag dat aan Spinks zelf of aan de Haarlemse verenigingen? Clubs zoals HFC en De Damiaatjes kenden ballotage. De bestuursleden en leden waren van stand en die stand wilde men graag hooghouden. Gymnastiekverenigingen kenden nauwelijks ballotage. Gymnastiek was een sport met een boodschap om de gezondheid in alle rangen en standen te verbeteren. Waarom dan die afstandelijkheid, vooral van De Damiaatjes, waarvan Pim Mulier de voorzitter was?

De huwelijksakte van de ouders van Johan Wilhelm uit 1872 bevat ook informatie over moeder Maria Winkelaar. Zij woont in Haarlem, is 19 jaar en heeft geen beroep. Haar ouders zijn Franciscus Winkelaar die een maand daarvoor is overleden en Cornelia Hermans, die ook opgeeft geen beroep te hebben. Geen beroep betekende in die tijd dat er geen economische behoefte was om te werken. Dat duidt op een zekere welstand. De welstand van de familie Winkelaar was het gevolg van een bijzondere economische activiteit. Schoonmoeder Cornelia Winkelaar - Hermans was in de tweede helft van de negentiende eeuw de grootste officiële bordeelhoudster in Haarlem, met een vestiging in Leiden. Zij had niet alleen inkomsten uit bordelen, ook vastgoed en een koffiehuis

genereerden geldstromen.² Het is begrijpelijk dat de mannen van stand binnen HFC en De Damiaatjes, met Pim Mulier aan het hoofd, er alles aan deden om Johan Spinks op armlengte te houden.

Wedstrijden, records en kampioenschappen

In het *Recordboek* van de Atletiekunie staat Spinks diverse malen vermeld:

Discipline	Vereniging	Tijd	Plaats	Datum
100 yards	Sparta, Haarlem	10.6	Haarlem	13-07-1890
	Sparta, Haarlem	10.4	Amsterdam	17-10-1891
1/4 Engelse mijl	Sparta, Haarlem	56.4	Amsterdam	11-10-1890
110 yards horden	Sparta, Haarlem	14.8	Arnhem	14-8-1892
1/4 EM horden	Sparta, Haarlem	60.8	Arnhem	7-8-1892

Johan Spinks haalt slechts op één kampioenschap een medaille. Op 25 augustus 1895 wint hij samen met Charles Kellenbach en G. Hoogland het clubkampioenschap 1/4 EM voor de Amsterdamsche Athletische Club.

Het kampioenschap op de 1/4 EM in 1890 ontgaat hem vanwege een conflict tussen de organiserende vereniging Amsterdamsche Sport Club en de bond. De bond distantieert zich van de wedstrijd, die Spinks wint in 56 2/5 voor de Duitsers Otto Traun en Otto Möller.

Johan huwt in 1895 en loopt dat jaar in Enschede voorlopig zijn laatste 100m. De tijd is 12 1/5.

Na enkele jaren verschijnt hij in 1902, 1903 en in 1904 nog enkele malen op de atletiekvelden, om er 110m horden te lopen. Hij is nu ruim boven de dertig jaar en dat is uniek, want rennen op een sportveld was toen iets voor ongehuwde jongemannen. Toch was hij alle jonge gasten nog de baas.

Slot

Bij zijn huwelijk in 1895 geeft hij als beroep op bankwerker, het beroep van zijn vader, enkele jaren later heeft hij in Haarlem een strijkinrichting en een tapperij.

In 1911 verhuist hij met zijn gezin naar Rotterdam. Daar geeft hij bij de huwelijken van zijn kinderen diverse beroepen op, waaronder purser op de grote vaart, koffiehuisbediende en opnieuw bankwerker. De sport laat hij niet volledig gaan. Hij assisteert in het begin nog wel eens bij een atletiekwedstrijd en ontwikkelt zich tot een goede wedstrijddammer. Johan Wilhelm Spinks overlijdt in Rotterdam op 4 februari 1946.

De namen Johan Wilhelm Spinks en John Spinks blijven ook na zijn dood actueel. Een kleinzoon met de naam Johan Wilhelm Spinks draagt de roepnaam John. Hij zit in de periode 1971 - 1977 voor de PvdA in de Tweede Kamer.

© Paul van Gool

Eerste publicatie: 22 juli 2019

Aangepast: 10 juni 2021

² Informatie afkomstig uit: Wilma Brink. *Alle bordelen zijn van moeder Kee*. Haarlem Jaarboek 83 (2013)